



UO'K: 37.041.378.096

**OLIV O'QUV YURTIDA MUSTAQIL TA'LIM ORQALI TALABALAR BILIMINI
OSHIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI****СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ СТУДЕНТОВ ПОСРЕДСТВОМ
САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ****MODERN APPROACHES TO TEACHING STUDENTS THROUGH INDEPENDENT
STUDY AT A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION****Temirov Nabijon Soliyevich**

Farg'ona davlat universiteti pedagogika kafedrası professori, pedagogika fanlari doktori

Annotatsiya

Ushbu maqolada asosiy maqsad oliy o'quv yurtlarida talabalarining mustaqil ta'lim jarayonidagi faoliyatiga didaktik jihatlarini aniqlashtirish nazarda tutilgan. Jumladan, oliy o'quv yurtlari talabalarining mustaqil ta'lim olishlarini pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etilgan. Talabalarining mustaqil faoliyatini tashkil etishning ahamiyati haqidagi ilmiy-metodik adabiyotlar tahlil qilinib bir qator vazifalar, zamonaviy yondashuvlar va muammoga oid yechimlar yuzasidan mualliflik yondashuvlari taklif qilingan. Shuningdek mustaqil ishlar tizimi takomillashtirishning asosiy didaktik vazifalar hamda ularni bajarishning ilmiy-nazariy xususiyatlari o'rganilgan va tavsiya etilgan. 58

Ta'lim tizimidagi o'zgarishlar ta'lim mazmuni bilan chambarchas bog'liq. Yangilanishlar talabalar o'qishini tashkil etishning yangi shakli va usullari haqida ham bosh qotirishni talab etadi. Shu ma'noda talabalarining mustaqil ishlarini tashkil etish muhim shakliga emas, balki ta'lim jarayonining asosini tashkil etuvchi muhim qism bo'lishini taqozo etadi. Bularning barchasi ta'lim berish (olish)ning zamonaviy metodlarini egallashni, talabalarining ijodiy qobiliyatlarini o'stirishni har bir talabaning imkoniyati va salohiyatini e'tiborga olgan holda, guruh o'qishlaridan individual o'qishga o'tishni ko'zda tutadi. Talabalar mustaqil ishining pedagogik asoslarini shakllantirish muammosi o'qitishning barcha turlari uchun dolzarb hisoblanadi.

Jamiatimiz o'zgarib borishi bilan, turmush butun ta'lim tizimini isloh qilinishini qat'iy talab qildi. Barcha o'quv yurtlarining vazifasi – talabalarda bilim eshiklariga yo'lovchilarni, ularda bilimga kasb egallashga intilishni, shaxsiy qobiliyatlarni rivojlantiruvchi fanga qiziqishini tarbiyalashdan iborat. Jamiatimizga ijodiy fikrlovchi, siyosiy savodli, o'z oldiga qo'ygan maqsadiga intiluvchi yig'it va qizlarning yangi avlodi zarur, ular mehnatga kasbiy munosabatda bo'lishlari, yuzaga kelgan muammo va masalalarni mustaqil hal qila omillari kerak.

Iqtidorli yoshlarni rag'batlantirish O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplaridan biri hisoblanadi. Bunda asosiy e'tibor mustaqil ta'lim-olishga, har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirishga ta'sir qiluvchi intellektual va ilmiy salohiyatining rivojlantirilishiga qaratiladi.

Uquv yurtida tahsil olish yillarida ukuvchilarda bilimga hamda o'quv jarayoniga nisbatan mas'uliyatni, intizomni tarbiyalashga intilishni tarbiyalash muhim. Buning uchun pedagog talabalarni o'z bilimlarini to'ldirib borishga, ularni mustaqil egallashga o'rgatish, shaxsning rivojlanishini, qiziqishlarini, layoqatini hisobga olishi zarur.

Аннотация

Основная цель данной статьи – уточнить дидактические аспекты деятельности студентов в процессе самостоятельного обучения в высших учебных заведениях. В частности, с научно-теоретической точки зрения проанализированы педагогические возможности самостоятельного обучения студентов высших учебных заведений. Проанализирована научно-методическая литература по ситуации организации самостоятельной деятельности студентов и предложены авторские подходы к ряду задач, современные подходы и пути решения проблемы. Также изучены и рекомендованы основные дидактические задачи по совершенствованию системы самостоятельной работы и научно-теоретические особенности их реализации.

Изменения в системе образования тесно связаны с содержанием образования. Обновления также требуют задуматься о новых формах и методах организации обучения студентов. В этом смысле организация самостоятельной работы студентов является не только важной формой, но и важной частью учебного процесса. Все это предполагает приобретение современных методов обучения (получения), развитие творческих способностей учащихся с учетом возможностей и потенциала каждого ученика, переход от групповых занятий к индивидуальным занятиям. Проблема формирования педагогических основ самостоятельной работы студентов актуальна для всех видов образования.

Abstract

The main goal of this article is to clarify the didactic aspects of students' activities in the independent education process in higher educational institutions. In particular, pedagogical possibilities of independent education of students of higher educational institutions were analyzed from a scientific and theoretical point of view. Scientific-methodological

PEDAGOGIKA

literature on the situation of organizing students' independent activities was analyzed and author's approaches to a number of tasks, modern approaches and solutions to the problem were proposed. Also, the main didactic tasks of improving the independent work system and the scientific-theoretical features of their implementation were studied and recommended.

Changes in the education system are closely related to the content of education. Updates also require thinking about new forms and methods of organizing student learning. In this sense, the organization of students' independent work is not only an important form, but also an important part of the educational process. All this involves acquiring modern methods of teaching (receiving), developing students' creative abilities, taking into account the opportunities and potential of each student, moving from group studies to individual studies. The problem of forming pedagogical foundations of students' independent work is relevant for all types of education.

Kalit so'zlar: Oliy o'quv yurti, talaba, mustaqil ta'lim, mustaqil ish, pedago, tizim.

Ключевые слова: Vyssheye uchebnoye zavedeniye, student, nezavisimoye obrazovaniye, samostoyatel'naya rabota, pedago, sistema.

Key words: Higher education institution, student, independent education, independent work, teacher, system.

KIRISH

Mamlakatimizda ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy hayotda tub o'zgarishlar sodir bo'lmoqda. Ayniqsa, ta'lim sohasidagi islohotlarda "Ta'lim to'g'risida"gi qonunning yangi tahrirda qabul qilinishi muhim o'rin tutdi. Har bir mamlakatning rivojlanishi yoki aksincha, inqirozga yuz tutishi mamlakatdagi ta'lim tizimining qay darajada takomillashganiga bog'liq. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabrdagi PF-5847-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlari, zamonaviy bilimga ega va mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish va ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda, ijtimoiy soha hamda iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirishga strategik masalalar sifatida alohida ahamiyat berilgan. Jumladan, Konsepsiyada "mustaqil ta'lim soatlari ulushini oshirish, talabalarda mustaqil ta'lim olish, tanqidiy va ijodiy fikrlash, tizimli tahlil qilish, tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, o'quv jarayonida kompetensiyalarni kuchaytirishga qaratilgan metodika va texnologiyalarni joriy etish, o'quv jarayonini amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltirish, bu borada o'quv jarayoniga xalqaro ta'lim standartlariga asoslangan ilg'or pedagogik texnologiyalar, o'quv dasturlari va o'quv-uslubiy materiallarni keng joriy etish" vazifasi belgilangan.

Bunday vazifani amalga oshirish uchun tayyor bilimlarni o'qituvchi tomonidan talabaga berishning o'zigina kamlik qiladi. Bunday yo'l talabani bilimlarni o'zlashtirishning passiv iste'molchisiga aylantirib qo'yadi. Vaholanki, bugun bizga bilimlarni o'zlashtirishdagi passiv iste'molchi emas, balki uning faol ijodkori zarurdir. Natija shunday bo'lishi kerakki, bo'lg'usi mutaxassis har qanday nazariy va amaliy muammoni ifodalay oladigan, uni yechishning yo'llarini ilmiy yoki metodik jihatdan tahlil qilishni uddalaydigan eng munosib va muvofiq natijalarni topib, uning to'g'riligini isbotlab bera oladigan bo'lsin. Ta'lim tizimidagi o'zgarishlar ta'lim mazmuni bilan chambarchas bog'liq. Yangilanishlar talabalar o'qishini tashkil etishning yangi shakli va usullari haqida ham bosh qotirishni talab etadi. Shu ma'noda talabalarining mustaqil ishlarini tashkil etish muhim shaklgina emas, balki ta'lim jarayonining asosini tashkil etuvchi muhim qism bo'lishini taqozo etadi. Bularning barchasi ta'lim berish (olish)ning zamonaviy metodlarini egallashni, talabalarining ijodiy qobiliyatlarini o'stirishni har bir talabaning imkoniyat va salohiyatini e'tiborga olgan holda, guruh o'qishlaridan individual o'qishga o'tishni ko'zda tutadi. Talabalar mustaqil ishining pedagogik asoslarini shakllantirish muammosi o'qitishning barcha turlari uchun dolzarb hisoblanadi.

Olimlarning metodik va psixologo-pedagogik ishlarida o'quvchilarning ko'pqirrali o'quv va tarbiyaviy faoliyati bilan bog'liq bo'lgan mustaqil ishlari masalalari muhim o'rin tutadi.

Talabalarining mustaqil ishlarini shakllantirish tizimi barcha pedagoglar uchun dolzarb hisoblanadi. O'quv yurtida ta'lim olishning zamonaviy mazmunini muvaffaqiyatni o'zlashtirish uchun talabalarining mustaqil faoliyati samaradorligini oshirish zarurligi sababli, ushbu muammoning hal etilishi muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Jamiyatimiz o'zgarib borishi bilan, turmush butun ta'lim tizimini isloh qilinishini qat'iy talab qildi. Barcha o'quv yurtlarining vazifasi – talabalarda bilim eshiklariga yo'lochuvchi, ularda bilimga kasb egallashga intilishni, shaxsiy qobiliyatlarni rivojlantiruvchi fanga qiziqishini tarbiyalashdan

iborat. Jamiyatimizga ijodiy fikrlovchi, siyosiy savodli, o'z oldiga qo'ygan maqsadiga intiluvchi yig'it va qizlarning yangi avlodi zarur, ular mehnatga kasbiy munosabatda bo'lishlari, yuzaga kelgan muammo va masalalarni mustaqil hal qila omillari kerak.

Iqtidorli yoshlarni rag'batlantirish O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplarida

n biri hisoblanadi. Bunda asosiy e'tibor mustaqil ta'lim-olishga, har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirishga ta'sir qiluvchi intellektual va ilmiy salohiyatining rivojlantirilishiga qaratiladi.

Uquv yurtida tahsil olish yillarida ukuvchilarda bilimga hamda o'quv jarayoniga nisbatan mas'uliyatni, intizomni tarbiyalashga intilishni tarbiyalash muhim. Buning uchun pedagog talabalarni o'z bilimlarini to'ldirib borishga, ularni mustaqil egallashga o'rgatish, shaxsning rivojlanishini, qiziqishlarini, layoqatini hisobga olishi zarur.

Sharqning buyuk mutafakkirlari – al-Biruniy, Ibn Sino, Nosir ad-Din Tusiy, al-Farobiy, Umar Xayyom, al-Xorazmiy va boshqalar inson rivojlanishi, uning hurmushdagi hamda bilim olish jarayonidan mustaqilligi muammolariga alohida e'tibor berishgan.

70-90 yillarda o'quvchilarning mustaqilligi rivojlanishi masalasi bo'yicha katta miqdorda material to'plandi. I.Y.Lerner, Y.K.Babanskiy, B.P.Yesipov, S.R.Radjabov, M.N.Skatkin, P.I.Pidkasistiy, K.X.Xashimov, e.I.Zakinov va boshqalar bu masalalarni tadqiq qilish bilan shug'ullanilgan. Psixolog olimlarning tadqiqotlari ham (V.V.Davidov, A.K.Markov va b.) o'quvchilar mustaqil ishlashining mohiyatini aniqlashga bag'ishlanganligi bilan alohida ahamiyat kasb etadi.

Pedagogika nazariyasi va tarixi bo'yicha dissertatsiyalar himoya qilindi, turli fanlarni o'rganish jarayonida o'quvchilar mustaqilligi masalalari bilan bevosita bog'liq bo'lgan ko'plab monografiyalar nashr qilinib, ular: o'qitish jarayonini intensivlashtirish rolini hamma o'quvchilarning mustaqil faoliyatiga strukturaviy yondoshishni (A.Abduqodirov, F.Yuzlikayev va b.); o'quvchilarning mustaqil ishini ularning bilish faolligi va mustaqilligini rivojlantirish vositasi sifatida (N.Doson, I.Nurmuratov, S.Yarseva); darsda va darsdan tashqari paytda mustaqil ishini tashkil etishning turli usullarini qo'shib olib borishni (A.Matmuratov, X.Abdukarimov, Sh.Axrarov, e.Zakinov); individual faoliyatga mustaqil yondoshishni (X.Omonov, T.K.Tolipova, B.Turdiyeva va b.) ochib beradi.

Mustaqillik u yoki bu darajada har qanday insonga xos bo'lib, shaxsning eng muhim xislati hisoblanadi, shuning uchun ham oliy o'quv yurtida har bir fanni o'qitishda talabalarda mustaqillikni rivojlantirish zarur.

Talabalarining aqliy mustaqilligini, ijodiy faolligini rivojlantirish uchsun ham auditoriyada, ham undan tashqarida keng imkoniyatlar yaratiladi. Shunga qaramasdan, o'quv rejasida mustaqil ish uchun vaqt ajratiladi va oliy o'quv yurti kurslari talabalarining mustaqil faolligini rivojlantirish uchun o'ta qulay "faoliyat maydoni" hisoblanadi.

Talabalarining mustaqil faoliyatini tashkil etishning ahvoli haqidagi ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qilish natijasida quyidagi asosiy vazifalarni belgiladik:

1. Muammo bo'yicha falsafiy, ijtimoiy, psixologo-pedagogik va metodik adabiyotlarni tahlil qilish.

2. Vatanimiz va chet el ta'lim tizimida talabalarining mustaqil ishini tashkil qilishning pedagogik asoslari nazariyasi va amaliyotining genezisini hamda zamonaviy ahvolini tahlil qilish.

3. Talabalarining mustaqil ishini tashkil qilishning parametrlarini, o'ziga xos jihatlari va mumkin bo'lgan shakllarini aniqlash.

4. Talabalarining mustaqil ishini tashkil qilishning shaxsga yo'naltirilgan metodikasini tavsiflash, uni talabalarining mehnat faoliyatiga tayyorgarlik jarayoni bilan bog'lash.

5. Talabalarining mustaqil ishini tashkil qilishning motivlarini aniqlash va mohiyati hamda prinsiplarini ochib berish.

6. Talabalarining mustaqil ishini individuallashtirish, uni o'rni va psixologo-pedagogik asoslarini yoritish.

7. Talabalarining mustaqil ishini tashkil qilishning butun jarayonini ishlab chiqish va tajriba yo'li bilan tekshirib ko'rish.

8. Talabalarining mustaqil ishini tashkil etish bo'yicha tavsiyanomalar ishlab chiqish.

Mustaqil ishlar tizimini tuzishda qo'yidagilar asosiy didaktik talabalar sifatida ilgari surilgan:

1. Mustaqil ishlar tizimi asosiy didaktik vazifalarni hal etishga – talabalar chuqur layoqatini rivojlantirish, bilimlarni mustaqil egallash, kengaytirish va chuqurlashtirish ularni amalda qo'llay olish malakasini shakllantirishga yordam berishi kerak.

2. Tizim didaktikaning asosiy prinsiplariga va avvalo, tushunarlilik va tizimiylik, nazariyaning amaliyot bilan bog'liqligi, onglik va ijodiy faollik, yuqori ilmiy saviyada o'qitish prinsiplariga javob berishi kerak.
3. Tizimga kiruvchi ishlar o'quv maqsadi va mazmuni bo'yicha turli-tuman bo'lishi, talabalarda har xil bilim va malakalarning shakllantirilishini ta'minlashi kerak.
4. Uyda va auditoriyada mustaqil ishlarni bajarish ketma-ketligi mantiqan avvalgisidan kelib chiqishi va keyingisiga zamin tayyorlashi kerak.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Barcha fanlar bo'yicha mashg'ulotlarda, turli xil mustaqil ishlar yordamida talabalar bilimlar, malakalar va ko'nikmalarni egallashlari mumkin. Barcha ishlar ma'lum bir tarzda tashkil etilsa, ya'ni biror tizimga solingan bo'lsagina, ijobiy natija berishi mumkin.

Mustaqil ishlar tizimi deganda biz avvalo ishlarning o'zaro bog'langan, o'zaro bir-birini to'ldiradigan, mantiqan biri ikkinchisidan kelib chiqadigan va umumiy topshiriqlarga bo'ysunadigan turlarining yig'indisini tushunamiz.

Mustaqil ishlar tizimini tuzishda quyidagilar asosiy didaktik talabalar sifatida ilgari surilgan:

1. Mustaqil ishlar tizimi asosiy didaktik vazifalarni xalq etishga - talabalar chuqur va mustaxkam bilimlarni egallashi, ularda bilish layoqatini rivojlantirish, bilimlarni mustaqil egallash, kengaytirish va chuqurlashtirish ularni amalda qo'llay olish malakasini shakllantirishga yordam berishi kerak.
2. Tizim didaktikaning asosiy prinsiplariga va avvalo, tushunarlilik va tizimiylik, nazariyaning amaliyot bilan bog'liqligi, onglik va ijodiy faollik, yuqori ilmiy saviyada o'qitish prinsiplariga javob berishi kerak.
3. Tizimga kiruvchi ishlar o'quv maqsadi va mazmuni bo'yicha turli-tuman bo'lishi, talabalarda har xil bilim va malakalarning shakllantirilishini ta'minlashi kerak.

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, tanlab olinadigan va ixtiyoriy topshiriqlar nafaqat didaktik qiymatga ega. Ular islohotlar va demokratlashtirishning zamonaviy bosqichida jamiyatimizning eng dolzarb tarbiyaviy maqsadlariga erishish uchun yaxshi shart-sharoit yaratadi. Tanlash qobiliyatini shakllantirish va bag'ri kenglikni tarbiyalash, ixtiyoriy topshiriqlarni bajarishga tayyorlikni rivojlantirish, muammoni o'zi topish va xalq qilish qobiliyatini shakllantirish, shuningdek o'zini boshqara olish layoqatini shakllantirish eng muxim vazifalardan xisoblanadi. Oliy o'quv yurtlari xayotini aks ettiruvchi davriy nashrlar ma'lumotiga ko'ra bunday topshiriqlar oliy o'quv yurtlaridagi yangilanish talablariga xamda talabalar talablariga javob beradi.

Ta'limda mustaqil ishlar (TMI) kutilgan samarani berishi uchun qator shartlar bajarilishi zarur.

1. Katta hajmdagi mustaqil ishlarni va auditoriya ishlarini to'g'ri qo'shib olib borilishini ta'minlash.
2. Talaba ishini auditoriyada va undan tashqarida metodik jihatdan to'g'ri tashkil etish.
3. Mustaqil ish jarayonini ijodiy jarayonga aylantirish maqsadida talabani zarur metodik materiallar bilan ta'minlash.
4. Mustaqil ishning tashqil qilinishi va borishini, hamda talabani ish sifati uchun rag'batlantirish choratadbirlarini nazorat qilish. Nazorat ma'muriy tadbir emas, balki TMI samadorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatuvchi to'laqonli didaktik shart bo'lishi uchun bu shart birinchi uchta ichida u yoki bu ko'rinishda albatta ishtirok etishi kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. «O'zbekistonni rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida» O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil, 7-fevraldagi PF-4947-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda, 20-son, 354-modda, 23-son, 448-modda, 37-son, 982-modda.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrda "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.
4. O.A.Qo'ysinov, N.A.Muslimov. Kasb ta'limi o'qituvchilarini tayyorlashda mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariyasi va metodikasi. Monografiya. — T.: "Fan", 2009. — 92 b.
5. O.A.Qo'ysinov. Kasb ta'limi yo'nalishi bakalavr o'qituvchilarini tayyorlashda mustaqil ta'limning ilmiy-metodik asoslari: Dis. ... ped. fan. nom. — T.: TDPU, 2008. — 160 b.
6. Sh.I.Yo'ldashev. Talabalarning mustaqil ta'limining zamonaviy o'quv jarayoni. — Bexato, [20.06.2024 9:14]

ayonida ahamiyati va o'рни // Uslubiy qo'llanma. — T.: O'zMU, 2022. — 41 b. 4. D.R.Karimova. Kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim // Uslubiy qo'llanma. — Toshkent: OOO "Complex Print", 2021. 126 bet

7. Temirov, N. S., & Maksudov, U. K. (2023). *Sotsialnyye i vospitatelnyye faktory sistema formirovaniya natsionalnykh syennostey v vuze. "Aktualnyye Voprosy Ekonomiki I Upravleniya, Prava, Psixologii I Obrazovaniya: Opyt Nastavnika"* sbornik nauchnykh statey yezhegodnoy mejdunarodnoy konferensii nauchno-pedagogicheskikh rabotnikov. Sankt-Peterburg, 2023.

8. N.O.Jo'rayeva. Ta'lim jarayonida mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish bo'yicha ayrim ko'rsatmalar//Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. 2021.№3. — 172 b.

9. G.M.Musaxanova. Mustaqil ta'lim jarayonida talabalarning tashkilotchilik qobiliyatlarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali. 2020. №6. — 222-224 b.

10. R.R.Xusainov. Oliy ta'limda fanlarni o'qitish sifatini oshirishda mustaqil ta'limning roli // Zamonaviy ta'lim. 2016. №4. — 25-32 b.

11. G.N.Ibragimova. Oliy ta'lim tizimida interfaol texnologiyalar vositasida talabalardagi ijodiy fikrlashni rivojlantirish // Zamonaviy ta'lim. 2017.№4. — B. 30-35. 9. N.Suyunov. Mustaqil ishlarni bajarish uchun // Uslubiy ko'rsatma. — T.: 2019. — 116 b.

12. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik —T.: SANO-STANDART, 2017.

13. Umrnniy pedagogika. Qism I: darslik / O.Musurmonova [va boshq.]. - Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2020. - 376 b.

14. Ro'ziyeva D.I., Tolipov O.Q. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. —T.: INNOVATSIYA-ZIY, 2019.

15. Sh.Abdullayeva, D.I.Ro'ziyeva. Pedagogik diagnostika va korreksiya.Darslik. - T.: Fan va texnologiyalar, 2019.

16. Axrarova Z., Sadikova Sh., Sodikov U., Allayarova S., Shodmonov Sh. Umumiy pedagogika. Barcha ta'lim yo'nalishlari uchun o'quv qo'llanma. — Toshkent: MUMTOZ SO'Z". 2020 y.- 331 b.

17. Tolipov O., Ro'ziyeva D. PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA PEDAGOGIK MAHORAT Toshkent: "Innovatsiya ziyo". 2021 y. Ukuv kullanma.

18. XUDOYKULOV N. TARBIYAVIY ISHLAR METODIKASI. Toshkent: "Innovatsiya ziyo". 2021 y. Ukuv kullanma.

19. O'.M.Asqarova, M.S.Nishonov, Z.B.Kurbanova, D.A.Muminova Pedagogik va psixologik fanlarni o'qitish metodikasi. Toshkent — 2019.

20. Muxsiyeva A.Sh. Oila pedagogikasi. - T.: Adabiyot uchqunlari nashriyoti, 2018 y.

21. Gulyamov Dj.R, Mamatkulov D.A, Axmedova M.T, Umarova M.X, Abidjanova M.A Neyropedagogika (metodik qo'llanma) / Dj.R Gulyamov tarixi ostida - Toshkent: TDPU, 2017. - 113 b.

22. Gulyamov Dj.R, Umarova M.X, Gulomova N.B Pedagogik diagnostika va korreksiya. metodik Toshkent: TDPU qo'llanma 2018.

23. Xodjayev B.X., Choriyev A., Saliyeva Z.T. Pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi. Darslik. — T.: IQTISODIYOT DUNYOSI, 2018.